

Kinesisk höst

STAFFAN HEIMERSON är alltså den kvällstidningsreporter som under libanonkriget öppet anklagade judiska bosättare för ritualmord på barn. (Aftonbladet den 25.9.1982. Se också Henrik Bachners doktorsavhandling *Återkomsten. Antisemitism i Sverige efter 1945*. Natur och Kultur 1999, s. 404–405).

Sådan är alltså den man som tror att han är rätt person att betygsätta min kina-bok från 1977 i Svensk Tidskrift. Hans närvaro som kolumnist i denna tidigare anständiga publikation bör vara ett gott skäl att, som jag numera normalt gör, slänga tidskriften öppnad i papperskorgen. Den hör inte hemma i anständigt sällskap så länge Heimerson är en firad medarbetare där.

Heimerson är inte bara en vulgär antisemit som inte tvekar att i sin journalistik ösa ur judehatets dunklaste, medeltida brunnar. Han är också, vilket inte bör överraska, en djupt intellektuellt ohederlig skribent.

Jag har i SvT (1/00) gjort läsarna uppmärksamma på det totalt felaktiga och okunniga i att beskriva min bok *Kinesisk höst 1978* som något slags hyllning till den kinesiska kulturrevolutionen. Bokens titel borde kanske redan för en intelligent läsare klargöra att här är det knappast fråga om något sådant. Igenom hela boken talar jag om kulturrevolutionen som den oerhörda katastrof den var. Där kommer ögonvittnen till tals, däribland Pa Chin, och den store målaren Li Ko Jan. Vad de har att säga är knappast uppbyggligt. Det är klart att vi överblickar situationen bättre nu än 1977 och vi har läst flera vittnen.

På ett djupt ohederligt sätt drar Heimerson fram en helt annan text ur min bok; min skildring av en jordbrukskommun utanför Shanghai. (Som han, helt okunnigt, beskriver som själva basen i kulturrevolutionen.) Jag skäms inte det minsta över denna. Det är en sannfärdig skildring av ett stycke kinesisk verklighet som jag såg den mörka hösten 1977. Och vad jag såg var en liten gnista av hopp i ett mänskligt ruinlandskap. Mitt gamla intresse för agrara utopier har säkert bidragit till min dåvaran-

de imponerade hållning. Men i den arbetande agrara befolkningen såg jag en motvikt till kulturrevolutionens blint destruktiva horder, väsentligen ledda av barnen till olika politiska eliter.

Hur min ståndpunkt till utopiska experiment har utvecklats i dessa frågor mellan *Utopier* (1969) och *Bilderna på Solstadens murar* (1985) är mycket lätt att fastställa för den läskunnige.

*Lars Gustafsson
Professor, Texas*

Heimerson svarar:

Professor Gustafsson ifrågasätter att folkkommunerna var själva basen för kulturrevolutionen. Jisses. Det var ju "genom massornas entusiasm" i folkkommunerna som "den socialistiska renlärligheten kunde upprätthållas". Folkkommunerna var grunden i kollektiviseringen. Där blev kommunismen slutgiltigt förverkligad. Mao Zedong kommenderade 1968 miljontals stadsungdomar till folkkommunerna "för att lära av bönderna".

Det är en sådan folkkommun den då 42-årige Gustafsson skildrar i *Kinesisk höst* – "...här blev jag slutgiltigt övertygad om att den socialistiska revolutionen faktiskt har varit i stånd att inte bara skapa frihet från nöd, utan – under optimala förhållanden – också livskvalitet, verklig, solid livskvalitet för en stor del av Kinas massor".

Denna panegyrik reducerar han nu i sitt inlägg till: "en liten gnista av hopp i ett mänskligt ruinlandskap". Hå-hå. En liten gnista när hela himlen stod i brand. Han tillägger: "Mitt gamla intresse för agrara utopier har säkert bidragit till min dåvarande imponerade hållning." Om Gustafsson nu var så imponerad, och har beskrivit det i sin egen bok, varför i himlens namn blir han så upprörd över att jag citerar det?

Min artikel i Svensk Tidskrift (5/99) handlade om svenska mediernas så usla bevakning av det intressanta Kina. För att styrka min åsikt pekade jag på hur annor-

lunda det var under sjuttioalets radikala berusning, med en ström av hänförda böcker skrivna av Sveriges intellektuella elit. Jag var inte särskilt indignerad. Böckerna skrevs i den svenska tidsandans tecken. Bara Gustafsson själv blir upprörd av att läsa Gustafsson.

Vad gäller min antisemitism ligger det till så här: Hösten 1982 reste jag på Västbanken. Det var min kanske tjugonde eller trettionde resa där. Jag hade under flera år på sjuttioalet varit bosatt i Mellanöstern som korrespondent för Aftonbladet. Reportageresan gällde förhållandet mellan israeler och palestinier och hade ingenting med libanonkriget att göra. Jag försökte spegla förhållandet i en israelisk bosättning på en kulle och en arabisk by på en annan kulle. Byarna var inom synhåll för varandra. Läget mellan dem var spänt. En arabisk pojke hade kastat sten på israelers bilar, jagats och, skrev jag, detta "barn försvann och hittades några dagar senare i en skrev, skjutet i huvudet, ritualmässigt avrättat".

Så var det. Jag skulle inte använt ordet "ritualmässigt" om jag känt till den religiösa laddningen i formuleringen. Jag erkänner och beklagar min okunnighet. Barnets försvinnande och mordet hade kunnat skildras även utan det förgrifliga ordet. Jag har bett om ursäkt för min okunnighet. Per Ahlmark, som bannat mig i en av sina böcker, har senare sagt: "Varför, Staffan, ringde du inte och sa som det låg till så kunde jag tagit bort det." Detta var, om jag fattat det rätt, mitt enda klavertramp i tusentals artiklar från Mellanöstern under åren 1969–88.

Detta, Professor Gustafsson, är ett exempel på hur en skribent erkänner att han skrivit skit. Jag begraver inte mitt misstag i en lamentation om mitt sextonåriga förhållande till agrara utopier.

Jag är inte kolumnist i Svensk Tidskrift – jag har bara gästspelat någon gång. Men det där med kolumnist ger mig en ide. Låt chefredaktören avgöra. En skribent mera – mot en läsare i Austin mindre.

Nog sagt. Jag påminner mig Woodrow Wilsons råd: "Never murder a man who's committing suicide."

*Staffan Heimerson
Reporter, Sydney*